

FAİR PLAY ÖDÜLLERİNİN CİNSİYET AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Didem Gülçin KEMEÇ** -Mehmet GÜNAY****-Emre ÇAVDAR*****

ÖZET

Nitelikli ve erdemli insan yetiştirmeyi amaç edinen spor, giderek artan popülerliği sayesinde sporculara maddi ve manevi kazanımlar getirmiş böylece amatör bir ruha sahip olmaktan çıkarılarak gerçek amacı arka plana itilmiştir. Sporun bu cezbedici tarafı nedeniyle sporda başarıya ulaşmak için hileler de olağan hale gelmiştir. Ortaya çıkan bu olumsuz durumun önüne geçebilmek için otoriteler tarafından çeşitli çareler aranmış ve yaklaşımlar geliştirilmiştir. “Sporda etik dışı davranışların önüne geçmek, kişisel çıkarları ve hırsları bastırarak yaşamda üstün insan ruhunu ortaya koymak amacıyla Uluslararası Olimpiyat Komitesi (IOC), 1981 yılında Uluslararası Fair Play Konseyi’ni (CIFP) kuruluşu olarak kabul etmiştir. Aynı yıl Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi (TMOK) Fair Play Komisyonu’nu oluşturarak, Türkiye Fair Play ödülleri vermeye başlamış ve fair play’i toplumumuza bir yaşam tarzı olarak benimsetme yolunda çaba harcamıştır” (Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi,2018). Türkiye’de olduğu gibi Dünya’da ve Avrupa’da da sportif davranışlar fair play açısından incelenmekte ve ödüllendirilmektedir. Dünya’da Fair Play Ödülleri Uluslararası Fair Play Konseyi (CIFP) ve Avrupa’da Avrupa Fair Play Birliği (EFPM) tarafından verilmektedir. Fair Play Konseyi’nin verdiği ödülleri çeşitli açılardan değerlendirmek mümkündür. Bunlardan bir tanesi de cinsiyet açısından değerlendirmedir. Dolayısıyla çalışmanın amacı, Dünya’da, Avrupa’da ve Türkiye’de kadın sporcuların fair play’e ilişkin almış olduğu ödüller ve bu ödüllerin erkek sporculara oranla nicel ve nitel açıdan karşılaştırılması olarak belirlenmiştir. Araştırma grubunu, 1964-2014 yıllarında Dünya’da, 1994-2016 yıllarında Türkiye’de ve 1996-2017 yıllarında Avrupa’da verilmiş olan fair play ödülleri oluşturmaktadır. Araştırmada belgesel tarama yönteminden yararlanılmıştır. Verilerin analizinde SPSS 21 programı kullanılmış olup yüzde değerleri hesaplanmıştır. Araştırma sonucunda 1964-2017 yılları arasında sahiplerini bulan fair play ödüllerinin cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık bulunmuş olup erkeklerin kadınlara oranla çok daha fazla ödül almış oldukları görülmüştür. Ayrıca Türkiye

* Öğretim Görevlisi, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, didemkemek@gmail.com

** Profesör Doktor, Gazi Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, mgunay@gazi.edu.tr

*** Öğretmen, Niğde Cumhuriyet Anadolu Lisesi, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği, emrecavdar80@hotmail.com

Sonuç olarak hem erkeklerin hem de kadınların ötekileştirildiği ve toplumsal rollere bağlı oldukları görülmüş olup; rollerin dışına çıkıldığında bireylerin toplum tarafından dışlanarak cezalandırılmakta oldukları kanısına varılmıştır. Dolayısıyla verilen ödüllerin de cinsiyet rollerine uygun olduğu ve kadın sporcuların koruma güdüsüyle eş değer olarak belli spor branşlarında yer aldıkları görülmüştür. Bu bağlamda erkeklerin kadınlardan daha fazla ödül almalarının nedenlerinden birisinin de erkeklerin daha fazla spor branşında yer almalarından kaynaklandığı düşünülmektedir. Oysaki hangi dil, din, ırk ya da cinsiyet olursa olsun toplum tarafından destek verildiği sürece, bireylerin yetenek ve ilgileri doğrultusunda hayattaki kararlarını kendileri aldıklarında ve sporda branşlaşma yolunda ayırım yapılmamasına destek verildiğinde ödüllerin hak ediliş nedenleri arasındaki farkın da minimal düzeye indirgeneceği öngörülmektedir.

KAYNAKLAR

1. Altay, Ömer (2008), Fair Play Uygarlığı, Altay Yayın, İstanbul
2. Çelik Özlem (2008), “Ataerkil Sistem Bağlamında Toplumsal Cinsiyet ve Cinsiyet Rollerinin Benimsenmesi”, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara
3. Donuk, Bilge; Arıpınar, Erdoğan, Fair Play. Ötügen Neşriyat, İstanbul, 2011
4. Fiske, John (1997), “Television Culture, Patstow Cornwall”, T.J. Press, s:203
5. Gur, R.C., Gunning-Dixon, F., Bilker, W.B., Gur, R.E. (2002), “Sex Differences in Temporo-Limbic and Frontal Brain Volumes of Healthy Adults”, Cerebral Cortex, Sayı:12, s:998-1003 <http://dx.doi.org/10.1093/cercor/12.9.99>
6. Kaptan, Saim (1998), Bilimsel Araştırma Ve İstatistik Teknikleri, Tekışık Web Ofset, Ankara
7. Karasar, Niyazi, (2009), Bilimsel Araştırma Yöntemi, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara
8. Kavasoglu, İ., Rençbereli, M., Yenel, İ. F. (2017), “Dans Eden “Erkek Adamlar”: Erkek Dansçıların Deneyimlerine Toplumsal Cinsiyet Analizi”, Journal of Human Sciences, Cilt:14, Sayı:2, s:1768-1780
9. Koca, Canan; Bulgu, Nefise (2005), “Spor ve Toplumsal Cinsiyet: Genel Bir Bakış”, Toplum ve Bilim Dergisi, S:103, s:163-184
10. Olimpiyat Dünyası Dergisi (1995), “Fair Play”, Olimpiyat Dünyası Dergisi, S:1, s:37-40
11. Olimpiyat Dünyası Dergisi (2000), “1999 Fair Play Ödül Töreni Görkemli Oldu”, Olimpiyat Dünyası Dergisi, S:18, s:26-27.
12. Olimpiyat Dünyası Dergisi (2005), “2004 Fair Play Ödülleri Törenle Takdim Edildi”, Olimpiyat Dünyası Dergisi, S:30, s:49.
13. Pehlivan, Zekai (2004), “Fair-Play Kavramının Geliştirilmesinde Okul Sporunun Yeri ve Önemi”, Sporometre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, C:2, S:2, s:49-53
14. Şallı, A. O., Küçük, V., Amman, M. T. (2017), “Sporda Baskın Cinsiyet Analizi (Türkiye Örneği)”, Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi, Cilt:8, Sayı:2, s:154-165 Doi: 10.17155/omuspd.306646
15. Yağan-Güder, Sevcan; Alabay, Erhan (2016), “3-6 Yaş Arasındaki Çocukların Oyuncak Tercihlerinin Toplumsal Cinsiyet Bağlamında İncelenmesi”, Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi, C:17, S:2, s:91-111.
16. Yıldırım, İbrahim (2004), “Fair Play: Kapsamı, Türkiye’deki Görünümü ve Geliştirme Pers-

- pektfleri”, Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, C:9, S:4, s:3-16
17. (www.fairplayinternational.org/world-fair-play-trophy, 16.12.2017)
  18. (www.fairplayeur.com/awards/statutes-of-awards/, 18.12.2017)
  19. (www.fairplayinternational.org/world-fair-play-trophy, 16.12.2017)
  20. (<http://www.olimpiyatkomitesi.org.tr/Detay/Etkinlikler/Fair-Play/16/1>, 9.12.2017)
  21. (<http://www.olimpiyatkomitesi.org.tr/Detay/Activities/Fair-Play/28/1>, 18.2.2018)